

Մ Ա Տ Ե Ն Ա Շ Ա Ր «Զ Ա Հ Ա Կ Ի Ր» Թ Ի Ի 11

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՄԱՀՄԱՆԱԴՐ ՈՒԹ ԻՒՆ

Հ Ա Յ Ո Յ

ՏԳ. «ՀՐԱԶԴԱՆ»

ՊԵՅՐՈՒԹ

1931

342 (=91.99)

Ա-23

342 (= 91-39)

05 FEB 2000

ԱԶԳԱՅԻՆ
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՈՑ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔ

Ա.

Ազգին ամեն մեկ անհատ առ Ազգը պարտավորու-
թիւններ ունի. Ազգն ալ իր կողմէն առ ազգային ամեն
մեկ անհատ պարտավորութիւններ ունի. դարձեալ ամեն
մեկ անհատ իրաւունքներ ունի- ազգէն եւ Ազգն ան-
հատներէն:

Ուստի Ազգն ու ազգայինք փոխադարձ պարտեօք
կապուած են իրարու հետ անանկ որ մեկին պարտա-
ւորութիւնք միւսին իրաւունքն են:

Բ.

Ազգայնոց պարտականութիւնն է՝ Ազգին պիտոյիցը
պահանջա) ծախքերուն մասնակից ըլլալ իրաւանչիւր
իր կարողութեան չափովը Ազգին խնդրած ծառայու-
թեանցը յօժարակամ յանձնառու ըլլալ, եւ անոր քրած
սնօրէնութեանցը սիրով հնազանդիլ:

Ազգայնոց այս պարտավորութիւնք Ազգին իրա-
ւունքն են:

Գ.

Ազգին պարտականութիւնն է՝ ազգայնոց բարոյա-
կան, մշակութային եւ նիւթական պիտոյիցը հոգ տանիլ:

Հայաստանեայց եկեղեցւոյ դպրանոթիւնն ու աւան-
դութիւնը անարաւ պահել. մարդկութեան հարկաւոր
եղած անհրաժեշտ գիտելեաց ուսումը ամէն աստի-
ճանի թէ՛ մանչ եւ թէ՛ աղջիկ տղայոց հաւատարմապէս ծա-
ւալել. ազգային հաստատութիւնք պաշտօն պահել.
հասոյթներն օրինաւոր կերպով աւելցնել, եւ ծախսեմ
իմաստութեամբ տեսնել. Ազգին ծառայութեանը մօտեցե-
նապէս նուիրեալ անձանց կացութիւնք բարելոյցել եւ ա-
պագայն անդորել կարօտելոց խնամ տանել հայրաբար,
ազգայնոց մեջ ծագած վեճերն արդարասիրութեամբ
խախտել, եւ վերջապէս ազգային յառաջդիմութեան
անձանուէր աշխատել:

Ազգին այս պարտաւորութիւնք ազգայնոց իրա-
ւունքն են:

Զազգը փոխանորդաբար ներկայացնող, եւ այս
փոխադարձ պարտեաց կանոնաւոր կոտորմանը տեսնել ու
մատակարար կարգեալ իշխանութիւնք՝ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ կը կոչուի. որում յանձնուած է Օսմանեան
Տէրութենէն յատուկ արտօնութեամբ, եւ Սահմանադրու-
թեան միջոցաւ. թուրքիոյ Հայոց ներքին գործերու տնօրէ-
նութիւնք:

Ե.

Վարչութիւնը՝ ազգային ըլլալու համար. պէտք է
ԵՐԵՄՍՓՈՆԱՆ ԱՆՎԱՆՆ, ըլլայ:

Զ.

Երեսփոխանական Վարչութեան հիմը՝ ԻՐԱՒԱՆՑ
ու ՊԱՐՏԵԱՅ սկզբունքն է, որ արդարութեան սկզբուն-
քն է, իր ոյժը ձայնից բազմութեան մեջ կը կայանայ,
որ օրինաւորութեան սկզբունքն է:

ԳԼՈՒԽ Ա.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՊԱՏՐԻԱՐԷ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱԺԱՐԾՈՒՄ

Յօդուած 1 Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքը բո-
լոր Ազգային ժողովոյ Նախագահն է. և անոնց գոր-
ծադիր իշխանութիւնը կը վարէ. և մասնաւոր պարա-
գաներուն մէջ՝ Տէրութեան հրամանաց գործադրու-
թեան ժիջնորդն է:

Ուստի պէտք է որ Պատրիարքը ընտրուելու անձը՝
ընդհանուր Ազգին վստահութեան ու յարգանքն ար-
ժանի ըլլալու համար՝ Պատրիարքական Աթոռին վայե-
լուչ ամէն յատկութիւններն ու արժանաւորութիւնն
ունենայ, և ի վաղուց անտի պատրիարքութեան յատ-
կացեալ նպիտակագոյնաց դասէն ըլլայ. միանգամայն
Տէրութեան կատարեալ վստահութեանն արժանաւոր,
և գոնէ իւր հորմէն սկսեալ՝ Օսմանեան հպատակ, և
երեսուն ու հինգ տարին լրացուցած ըլլայ:

Յօդ. 2. Երբ Պատրիարքը վախճանելով կամ
հրաժարելով և կամ ուրիշ որ և է պատճառաւ Աթոռը
պարապ մնայ, Կրօնական և Քաղաքական ժողովները
մէկտեղ դալով Տեղապահ մը կ'ընտրեն, և անոր հաս-
տատութիւնը կը խնդրեն Բարձրագոյն Դռնէն:

Ընդհանուր ժողովը կ'ընտրէ զՊատրիարքը. բայց
Կրօնական և Քաղաքական ժողովներն իրաւունք ու-
նին ներկայացման ցուցակով մը Ընտրելեաց արժանա-
պատութեան աստիճանին վրայ կարծիք տալու:

Պատրիարքի ընտրութիւնը հետեւեալ կերպիւ
կ'ըլլայ:

Նախ և առաջ՝ Տեղապահը Օսմանեան հողին վը-

րայ գտնուող բոլոր Եպիսկոպոսաց զանկը կը շինէ, և իւրաքանչիւրին անուան առջեւ՝ ըստ առաջին յօդուածոյ ընտրելութեան համար պահանջուած հանգամանքը նշանակելով, Կրօնական ժողովոյն կը ներկայացնէ զայն :

Այս ժողովն ալ եկեղեցական համագումար ժողով հրաւիրելով, քննելեաց ցուցակ մը կը պատրաստէ գաղտնի քուէարկութեամբ. այսինքն իւրաքանչիւր անգամ թղթոյ մը վրայ կ'գրէ այն ամեն Եպիսկոպոսաց անունները՝ զորս Կրօնական մասին անընդունելի չհամարիր՝ Ետքը՝ քուէհամարն ըլլալով, այն անունները յատուկ ցուցակի մը մէջ կ'առնուին՝ քուէից չատուծեան կարգաւ :

Տեղապահը յիշեալ կերպիւ պատրաստուած ցուցակը Քաղաքական ժողովոյն կը ներկայացնէ : Աս ալ նշանակուած անձանց ըստ քաղաքականին արժանաւորութիւնը քննելէն ետքը, ամենէն աւելի արժանաւորներէն չինք քննելի կը զատէ քուէից առաւելութեամբ, և ասոնց ցուցակը Ընդհանուր ժողովոյն կը ներկայացնէ :

Միանգամայն եկեղեցական համագումար ժողովոյն պատրաստած առաջին ցուցակն ալ ազգային Ընդհանուր ժողովոյն սրահին մէջ կ'ախուած կ'ըլլայ : Ընդհանուր ժողովը այս երկու ցուցակներէն՝ ընտրելեաց թէ՛ Կրօնական և թէ՛ քաղաքական որպիսութեանց վրայ՝ երկու ձեռնհաս ժողովներուն կարծիքն իմանալով, կ'ընտրէ Պատրիարք՝ գաղտնի քուէարկութեամբ և բացարձակ առաւելութեամբ քուէից :

Ընդհանուր ժողովը կրնայ քաղաքական ժողովոյն ներկայացուցած ցուցակէն դուրս անձի մը վրայ ալ քուէ տալ, բայց պէտք է որ այն անձին անունը նշանակուած ըլլայ եկեղեցական համագումար ժողո-

վոյն պատրաստած ցուցակին մէջ. վասն զի այս եկեղեցական ցուցակէն դուրս մնացած անձի վրայ ընտրութիւն չկրնար ըլլալ :

Եթէ առաջին անգամ քուէից բացարձակ առաւելութիւն չգոյանայ, երկու առաւելագոյն քուէ ըստացողաց անունները Տեղապահին կ'ըզմէն ընդհանուր ժողովոյ անդամներուն կը ծանուցուի. և երկրորդ քուէարկութիւնը օրինաւորապէս այն երկուքին վրայ կ'ըլլայ : Այս երկրորդ քուէարկութեան ատեն Ազգային երեսփոխաններէն անոնք որ չկրնան ներկայ գրտնուիլ, կարող են իրենց քուէները ստորագրեալ և կնքեալ նամակաւ առ ժողովն ուղարկել, կամ Տեղապահին և կամ ընդհանուր ժողովոյ Ատենապետին ուղղելով զայն :

Քուէ երբ յատուկ քուէտուփի մը մէջ դրուելէն ետքը՝ քուէհամարը կ'ըլլայ Ընդհանուր ժողովոյ ղեւանին ձեռօք. և սոյն ժողովոյ մէջէն ընտրուած չորս եկեղեցական և չորս աշխարհական քննիչներու ներկայութեամբ :

Եթէ պատահի որ երկրորդ անգամ քուէարկութեան մէջ երկու անձանց հաւասար քուէ ելնէ, այն ատեն երկուքէն մէկը վիճակաւ կ'ընտրուի :

Յօդ. 3. Ընտրութիւնը կատարուելէն ետքը տեղեկագրի մը կը շինուի՝ զոր բոլոր բազմականք կ'ըստորագրեն. և Տեղապահի միջնորդութեամբ Բարձրագոյն Դրան կը մատուցուի. և Պատրիարքը կը հաստատուի ըստ վաղեմի սովորութեան՝ Կայսերական հրամանին համեմատ :

Յօդ. 4. Ընդհանուր ժողովը հրաւիրանաց զիր կ'ուղարկէ Պատրիարք ընտրուած անձին քանի մը անձանց ձեռօք՝ եթէ Կ. Պօլսոյ մէջ է. և յատուկ հրաւիրակաւ՝ եթէ Կ. Պօլսէն դուրս տեղ է : Նորընտիր

Պատրիարքը՝ այս հրաւիրանաց գիրը աւելելով, Պատրիարքարան կուգայ և Մայր Եկեղեցւոյ մէջ Ընդհանուր ժողովոյ առջև հանդիսաւոր ուխտ կ'ընէ սոյն օրինակ սկազմի Աստուծոյ և ի ներկայութեան Ազգային Ժողովոյ՝ հրապարակաւ ուխտել հաւատաւոր մնալ Տէրութեան և Ազգիս, և ճշարտապէս հսկել Ազգային Սահմանադրութեան անթերի գործադրութեանը Ամիջադէմ Տեղապահին պաշտօնը կը դադարի, և նորրեւոր Պատրիարքը Բարձրագոյն Դրան հրահերին վրայ ուղղակի Օգոստոսիան հայտեր կը ներկայանայ, պաշտօնական կերպիւ իր պաշտօնը կը հաստատուի, և Բարձրագոյն Դուռը երթալով կը ծանուցուի:

Յօդ 5. Եթէ Պատրիարքը Սահմանադրութեան տրամադրութեանց հակառակ չարմի կամ վարուի, ամբաստանութեան տակ կ'ընկնի:

Յօդ 6. Պատրիարքին վրայ ամբաստանութիւն ընելու միայն Ընդհանուր ժողովը, և Կօնական ու Քաղաքական ժողովներն իրաւունք ունին:

Ամբաստանող կամ բողոքող ժողովը, Բարձրագոյն Դունէն հրաման առնելով. Պատրիարքէն կը խնդրէ՝ որ ընդհանուր ժողով գումարէ:

Եթէ Պատրիարքը ասոր դէմ կենայ, եղելութիւնը կրկին Բարձրագոյն Դրան իմաց կը տրուի, որ այն ատեն բողոքին համեմատ՝ Կ. Պոլսոյ մէջ գտնուող Եպիսկոպոսաց երիցագոյնին նախագահութեամբը Ընդհանուր ժողով գումարել հրաման կուտայ:

Ընդհանուր ժողովը իր մէջէն հինգ եկեղեցական և 5 աշխարհական ընտրելով, տասն հօգիւ բաղկացեալ քննիչ Յանձնաժողով մը կը կարգէ. բայց պէտք է որ այս քննիչներուն մէջ՝ ամբաստանող կամ բողոքող անձանցմէ մարդ չ'գտնուի: Քննիչ յանձնաժողովը եղած

ամբաստանութիւնները քննելէն ետքը՝ տեղեկագիր կուտայ Ընդհանուր ժողովոյն, որ կ'ուշէ զինքը՝ զաղտի քուէարկութեամբ: Այս որոշումը պարունակող թուղթը պէտք է ստորագրուած ըլլալ ոչ մանկողմէն քուէ տուող ժողովականներէն, և եթէ անով Պատրիարքին հրաժարուիլը վճռուած է, երկու ժողովոց ատենապետները նախագահ եպիսկոպոսին հետ Պատրիարքին երթալով՝ յիշեալ թուղթը անոր կը ներկայացնեն, որ այն ժամանակ Ազգին որոշ կամքը իմանալով հրաժարականը տալու պարտաւորեալ է: Իսկ եթէ չ'ուշէ տալ, Բարձրագոյն Դրան իմաց կը տրուի որ պաշտօնէն կը ձգէ զՊատրիարքը:

Յօդ. 7. Հրաժարեալ Պատրիարքը վիճակաւոր եպիսկոպոս սց կարգը կ'անցնի, և անոր վրայ ըստ կանոնի պէտք եղածը կը տնօրինուի Սառն ժողովոյ կողմէն:

ՊԱՇՏՕՆ ԵՒ ՊԱՐՏԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Յօդ. 8. Պատրիարքին պարտաւորութիւնքն են Սահմանադրութեան սկզբանց համեմատ վարուիլ և անոր ամէն կէտերուն ճշգիւ գործադրութեանը ուշի ուշով հսկել:

Պատրիարքը իրեն եկած գործերը որ ժողովոյ կը վերաբերին՝ նէ այն ժողովոյն կը յանձնէ՝ քննութեան և որոշման համար ժողովոց մէջ որոշուած գործող վրայ Պատրիարքին քաղերեսներ և կամ ուրիշ Պաշտօնական գրութիւնները վաւերական ու գործադրելի չեն կրնար ըլլալ եթէ որոշող ժողովոյն կողմէն ալ կնքեալ և ստորագրեալ չ'ըլլայ: Իսկ երբ ստիպողակէտ գործ պատահի, որոյ տնօրինութեանը համար կարելի չ'ըլլայ մինչև ժողովոյն գումարման օրը սպասել և կամ արտաքոյ կարգի ժողով գումարել, Պատրիարքը

կրնայ պէտք եղածը ինքնին տնօրինել. իր վրայ տու-
նելով պատասխանատուութիւնը. բայց պարտաւոր ետ
է նդերութիւնը արձանագրել տալ կանոնաւոր կերպիւ
և ո՛ր ժողովոյն կը վերաբերի նէ՝ անոր յաջորդ նիստին
ներկայացունել վաւերացման համար:

Յօդ. 9. Պատրիարքը իր բացակայութեանը ատեն
Ազգային ժողովներուն մէջ տրուած որոշումները պա-
րունակող թուղթը դեռ չ'ստորագրած. կարող է ա-
նոնց վրայ իր գլխողութիւններն յայտնելով խնդիրը
կրկին քննութեան յանձնել: Եւսկ այս վերաքննու-
թենէն ետքը՝ պարտաւորեալ է նոյն թուղթերը ստո-
րագրել, եթէ տրուած որոշումը Սահմանադրութեան
տրամադրութեանցը անհամաձայն չ'ըստէ:

Յօդ. 10. Պատրիարքը կրնայ՝ Սահմանադրու-
թեան սկզբանցը համեմատ չը վարուող եկեղեցական
մը, վարժապետ մը, եկեղեցւոյ, Վանքի, Դպրոցի կամ
Հիւանդանոցի գործակալ մը, պաշտօնէն հանելու ա-
ռաջարկութիւն ընել ձեռնհաս ժողովոյն կամ խոր-
հրդոյն:

Յօդ. 11 Պատրիարքը իրաւունք չունի ինքնին
յուծել և փոխել Կօնական և Քաղաքական ժողովները
և անոնց վերաբերեալ խորհուրդները: Բայց երբ տես-
նէ թէ անոնցմէ մէկը Սահմանադրութեան սկզբանցը
հակառակ ընթացքի մէջ է, առաջին անգամին բացա-
տրութիւն կ'ուզէ այն ժողովոյն կամ խորհրդոյն Ա-
տենապետէն. երկրորդին իմաց կու տայ անոր ապօ-
րինաւոր ընթացքը և ի կանոնապահութիւն կը հրա-
ւերէ զայն. իսկ երրորդին՝ Ընդհանուր ժողովոյն կը
դիմէ, եթէ ամբաստանելին Ազգային ժողովներէն
մէկն է, կամ Քաղաքական ժողովոյն կը դիմէ, եթէ
Խորհուրդներէն մէկն է, և պատճառները ցուցունելով՝

ամբաստանեալ ժողովոյն կամ Խորհրդոյն լուծումը
կ'առաջարկէ:

Յօդ. 12. Պատրիարքը Ազգային սնտուկէն իրեն
յատկացեալ ամսական ունենալով, ինք կը տեսնէ Պա-
տրիարքարանի ներքին ծախքը:

Բ. ՊԱՏՐԻԱՐԿԱԿԱՆ ԴԻՒՆԱՏՈՒՆ

Յօդ. 13. Պատրիարքարանի մէջ Դիւանատուն
մը պիտի հաստատուի պէտք եղած Ազգային գրու-
թեանց յատկացեալ:

Այս դիւանատունը երեք գրասենեակի պիտի
բաժնուի:

Ա. Թղթակցութեան գրասենեակ որ պատրիար-
քարանէն ուղարկուած և Պատրիարքարան եկած գը-
րութիւններով կ'ըրաղի:

Բ. Արձանագրութեան գրասենեակ, որ Ազգային
ժողովոց և Խորհրդոց վերաբերեալ թուղթերը կարգա-
ւորելու կ'ըրաղի:

Գ. Ազգահամարի գրասենեակ, որ ազգայնոց
քաղաքական վիճակագրութեանը, այսինք՝ ծննդեան,
ամուսնութեան և վախճանման վերաբերեալ արձա-
նագրութեանց կ'ըրաղի:

Այս վերջին գրասենեակէն կը տրուին Ազգայնոց
թէ՛ ճանապարհորդութեան համար և թէ՛ ուրիշ անձ-
նական գործառնութեանց համար պէտք եղած վաւե-
րական թուղթերը, նաեւ ծննդեան, ամուսնութեան և
վախճանման վկայագրերը:

Յօդ. 14. Պատրիարքական Դիւանատունը պիտի
ունենայ դիւանապետ մը որ պատասխանատու է դի-
ւանատան բոլոր գործառնութեանց: Քաղաքական
ժողովը կ'ընտրէ և Պատրիարքը կ'անուանէ զայն: Դի-
ւանապետը կ'ընէ նաեւ Ընդհանուր ժողովոյն դիւա-

նաղպրութիւնը:

Դիւանապետը պարտաւորեալ է ամէն տարի՝ թէ՛ Կոստանդնուպոլսոյ մէջ և թէ՛ զուրսերը ծնած, ամուսնացած և վախճանած աղգայնոց տոմարներուն օրինակները բերել տալ և Պատրիարքարանի Դիւանատան ընդհանուր Ազգահամարին մէջ արձանագրել տալ: Դիւանապետը Հայերէն, լեզուի քաջ հմուտ և Տաճկերէնի ու Գաղղիերէնի ալ վարժ անձ մը պիտի ըլլայ:

Յօդ. 15. Դիւանատունը բաւական թիւով Դիւանաղպիրներ պիտի ունենայ: Ասոնք ալ Հայերէն լեզուն քաջ գիտնալու են, և ամէն մէկը իր պաշտօնին կատարեալ հմտութիւն ունենալու է: Ամէն մէկ գիւսնաղպիր ըստ իւր պաշտօնին պատասխանատու է ժողովոյն կամ Խորհրդոյն՝ որուն կը վերաբերի: Ամէնը մէկէն պատասխանատու են Դիւանապետին:

Յօդ. 16. Ազգահամարի գրասենեակէն տրուած որ և է թուղթ և վկայագիր վաւերացեալ պէտք է ըլլայ Պատրիարքական կնիքով և Դիւանապետին ստորագրութեամբ:

Գ. Պ ՏՐԻԱՐԺ ՍՐԲՈՑ ԵՐՈՒՍՈՂԷՄԻ

Յօդ. 17. Երուսաղէմէ Պատրիարքը Ս. Յակոբայ Աթոռոյն ցիւեանս գահակալն է: Միանգամայն Հայոց Ազգին սեպհական Երուսաղէմ գտնուած ուխտատեղիներուն տնօրէնն ու Ս. Յակոբայ վանուց Միաբանութեան նախագահն է:

Իր պարտաւորութիւնն է Ս. Երուսաղէմի վանուց Կանոնադրի տրամադրութեանց համեմատ վարուել, և անոր բարւոք գործադրութեանը հսկել:

Յօդ. 18. Եթէ Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքը Սուրբ Երուսաղէմի վանուց Կանոնադրին հակա-

ռակ վարուի, ամրաստանութեան տակ կ'ընկնի:

Յօդ. 19. Պատրիարքին վրայ ամրաստանութիւն

կրնայ ըլլալ կամ յիշեալ Միաբանութեան կողմէն և կամ Կոստանդնուպոլսոյ Կրօնական և Քաղաքական Ժողովոց կողմէն:

Արապիսի պարագային մէջ՝ Ազգային Ընդհանուր Ժողով կը գումարուի: Եւ եթէ եղած ամրաստանութիւնը քննուելով՝ հիմնաւոր ըլլալը ստուգուի, Ընդհանուր Ժողովը՝ վեցերորդ յօդուածին մէջ Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքին վերաբերեալ տրամադրութեանց համեմատ՝ ըստ պահանջման իրին, կամ ի կանոնապահութիւն կը հրաւիրէ զՊատրիարքս ժամանոր բողոքադրով, և կամ կը պարտաւորէ զայն հեռանալ Պատրիարքական աթոռէն, և անոր պաշտօնը կը յանձնէ Տեղապահի մը՝ զոր Ընդհանուր Ժողովը գաղտնի քուէարկութեամբ կ'ընտրէ Միաբանութեան մէջէն:

Յօդ. 20. Երբ Սուրբ Երուսաղէմի Պատրիարքը վախճանի, Միաբանութիւնը իր մէջէն Տեղապահ մը կ'ընտրէ, և Ազգային Ժողովները կը հաստատեն զայն:

Յօդ. 21. Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքը Կոստանդնուպոլսոյ Ազգային Ժողովներուն կողմէն կ'ընտրուի: Բայց Միաբանութիւնը իրաւունք ունի իր կարծիքը յայտնելու ընտրելեաց արժանաւորութեան աստիճանին վրայ: Երկայացման ցուցակաւ մի: Պատրիարքին վախճանելէ, անմիջապէս ետքը՝ յիշեալ Տեղապահը Միաբանից Ընդհանուր Ժողով մը կը գումարէ: Այս Ժողովը անուանց ցուցակ կը կը պատրաստէ՝ Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքի ընտրութեան համար Կոստանդնուպոլսոյ Եկեղեցական համագումար Ժողովոյն ըրած կերպիւր. բայց պէտք է որ Միաբանութեան

ներկայացուցելիք այս ցուցակը գտնէ եօթն ընտրելի-
հաց անուն պարունակէ։ Այս ցուցակը Միաբանու-
թեան կողմէն ստորագրեալ յայտագրով Կոստանդ-
նուպօլսոյ Պատրիարքարան կ'ուղարկուի։

Յօդ. 22. Ս. Երուսաղէմի Պատրիարք ընտրուե-
լու անձը գտնէ երեսուն և հինգ տարին յուսուցած,
և իւրնէ Օսմանեան Տէրութեան հպատակ, Միաբա-
նութեան Եպիսկոպոսներէն կամ Վարդապետներէն
պէտք է ըլլայ, միանգամայն Միաբանութենէն զատ-
ուած մէկը պէտք է ըլլայ։

Միաբանութենէն զատուած չեն համարուիր այն
անձինք՝ որ Պատրիարքարանի Ժողովոց կողմէն ազ-
գային պաշտօնին մէջ գործածուած են՝ Երուսաղէմի
Պատրիարքին հաւանութեամբ։

Յօդ. 23. Կրօնական և Քաղաքական Ժողովները
Խառն Ժողով կազմելով, վերոյիշեալ ցուցակին մէջ
յիշատակուած անձանց արժանիքը կը քննեն, և երեք
ընտրելի որոշելով անունները Ընդհանուր Ժողովոյն
կը ներկայացնեն։ Միաբանութեան կողմէն եկած ցու-
ցակն ալ Ընդհանուր Ժողովոյ սրահին մէջ կախուած
է ըլլալ։

Ընդհանուր Ժողովը ընտրելեաց վրայօք թէ՛ Մի-
աբանութեան և թէ Ազգային երկու Ժողովոց կար-
ծիքը խմանալով, անոնց մէջէն կրօնից, ուսման ու
ու բարի վարուց նկատմամբ ամենէն աւելի արժանա-
ւորութիւն ունեցող անձը կ'ընտրէ՝ զաղտնի քուէ-
արկութեամբ և քուէից բացարձակ առաւելութեամբ։

Ընդհանուր Ժողովոյ մէջ՝ Միաբանութեան կող-
մէն ներկայացուած ցուցակէն չուրս անձի վրայ քը-
ւէարկութիւն չ'կրնար ըլլալ։

Դ. ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՐԾՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Յօդ. 24. Կրօնական Ժողովը կը բաղկանայ տասն
և չորս րանիրուն եկեղեցականներէ, որոնք գտնէ ե-
րեսուն տարին յուսուցած, և գէթ հինգ տարիէ ի վեր
ձեռնադրուած պիտի ըլլան։

Յօդ. 25. Եկեղեցական համագումար Ժողովը
զաղտնի քուէարկութեամբ՝ Ազգային Կրօնական Ժո-
ղովոյ անդամոց թորոյն եռապատիկը կ'ընտրէ, և ըն-
տրելեաց անունները ստորագրեալ յայտագրով Ազգա-
յին Ընդհանուր Ժողովոյն կը ներկայացնէ։

Ընդհանուր Ժողովն ալ անոնց մէջէն զաղտնի
քուէարկութեամբ կ'ըտրէ Կրօնական Ժողովոյ անդա-
մները։ Տեղեկագիրը Պատրիարքին կողմէն Բարձրագոյն
Դրան կը ներկայացուի։ Ե Կրօնական Ժողովոյ այս-
պէս ընտրուած անդամները Կայսերական հրամանաւ
կը հաստատուին։

Յօդ. 26. Կրօնական Ժողովը երկու տարին ան-
գամ մը ապրիլի վերջը ամբողջ կը լուծուի, և Մայիսի
օկիդրը կը նորոգուի։ Այս Ժողովոյ անդամները ան-
միջապէս վերընտրելի չեն, բայց երկու տարի հտքը
կրնան նորէն ընտրուիլ։

Յօդ. 27. Երբ Կրօնական Ժողովոյ անդամներէն
հրաժարական տուող և կամ ուրիշ պատճառաւ պակ-
սողներուն թիւը ցրեքի հասնի, անոնց աեղ ու-
րիշներ կ'ընտրուին ընդհանուր Ժողովով։ Բայց
մինչև որ այս ընտրութիւնն ըլլայ, Կրօնական Ժողո-
վոյ մէջ բոլոր անդամոց մեծագոյն մասը կը փըն-
տուի։

Յօդ. 28. Կրօնական Ժողովոյ պաշտօնն է Ազգա-
յին Կրօնական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը։ Իր
պարտաւորութիւնքն են՝ Ազգին մէջ Կրօնական

զգացումը զարգացուցել, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ
գաւառութիւնն ու աւանդութիւնները անխախտ պա-
հել, եկեղեցեաց և եկեղեցականաց րարեկարգութեանը
հսկել, եկեղեցականաց ներկայ վիճակը լաւցունելու և
ապագայն անդորրելու և ապահով դնելու միջոցնե-
րը ձեռք բերելու հոգ տանել: Ազգային վարժարանաց
երբեմն երբեմն ալցելութիւն ընելով՝ Քրիստոնէական
վարդապետութեան ուսուցման վրայ հսկողութիւն
ընել, արժանաւոր և բանիւրուն վարդապետներ և քա-
հաններ հասցունել, և Ազգին մէջ ծագած կրօնական
վէճերը քննելով՝ եկեղեցւոյ արինաց համեմատ լուծել:

Յօդ. 29. Կրօնական ժողովը երբ չը կարենայ
ինքնին լուծել զուտ կրօնական կարեւոր խնդիր մը,
եկեղեցական համագումար ժողով կը կազմէ՝ Կոս-
տանդնուպօլիս գտնուող եպիսկոպոսները, եկեղեցեաց
քարոզիչ վարդապետները, Աւագերէցներն ու Աթուա-
կալները, և թէ հարկ ըլլայ՝ նաև չրջակայ գաւա-
ռաց Առաջնորդները հրաւիրելով: Եթէ եկեղեցական
համագումար ժողովն ալ խնդիրը իր ձեռնհասութենէն
վեր դատէ այն ժամանակ՝ Ընդհանրական Կաթողի-
կոսին կը դիմէ ստորագրեալ տեղեկագրով:

Յօդ. 30. Կրօնական ժողովոյ ամէն տեսակ տե-
ղեկագիրներ միշտ անդամոց մեծագոյն մասին կող-
մէն ստորագրեալ պիտի ըլլան:

Յօդ. 31. Թէ՛ Կոնստանդնուպօլսոյ և թէ՛ գա-
ւառներու մէջ՝ վարդապետի ձեռնադրութեան համար՝
պէտք եղած հրամանը Ազգային Կրօնական ժողովոյ
կողմէն կը տրուի: Իսկ Քահանայի ձեռնադրութեան
համար՝ եթէ Պօյսոյ մէջ է՝ նոյն Կրօնական ժողովէն,
և եթէ գաւառներուն մէջ է՝ տեղւոյն Կրօնական
ժողովէն կը տրուի:

Յօդ. 32. Մինչև որ եկեղեցւոյ մը քահանաներն
ու թաղական խորհուրդը նոր քահանայ ձեռնադրել

տալու կարեւորութիւնը չտեսնեն, և ստորագրեալ տե-
ղեկագրով Կրօնական ժողովոյ խնդիր չընեն ձեռնա-
դրութեան հրաման չ'տրուիր:

Յօդ. 33. Կրօնական ժողովը կ'ընտրէ Կոստանդ-
նուպօլսոյ եկեղեցեաց քարոզիչ վարդապետներն ու ա-
ւագերէցները, և Պատրիարքը կ'անուանէ շանոնք:

Յօդ. 34. Կրօնական ժողովոյ մէջ ամէն տեսակ
ընտրութիւն գաղտնի քուէարկութեամբ կ'ըլլայ:

Յօդ. 35. Կրօնական ժողովը Կանոնագիր մը
պէտք է չինէ եկեղեցականաց ներկայ վիճակին բարե-
լաւութեան և ապագային անդորրութեանը համար,
որպէսզի իրենց հոգեւորական պաշտօնները կարենան
ձրի կատարել:

Ե. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Յօդ. 36. Քաղաքական ժողովը կը բաղկանայ
Ազգային գործոց և Տէրութեան օրինաց տեղեւկ քսան
աշխարհականներէ:

Յօդ. 37. Քաղաքական ժողովոյ անդամները
գաղտնի քուէարկութեամբ և քուէից բացարձակ ա-
ռանելութեամբ Ազգային Ընդհանուր ժողովոյ մէջ
կ'ընտրուին, և տեղեկագիրը Պատրիարքի կողմէն
Բարձրագոյն Դրան մատուցանելով՝ Կայսերական հը-
րամանաւ կը հաստատուին:

Յօդ. 38. Քաղաքական ժողովը երկու տարի ան-
գամ մը ապրիլին վերջը ամբողջ կը լուծուի, և Մայիսի
սկիզբը կը նորոգուի:

Այս ժողովոյ անդամները երկու տարի անցնելէ
ետքը նորէն կրնան ընտրուիլ: Եւ թէպէտ առջի երկու
տարին Քաղաքական ժողովոյ համար վերընտրելի չեն,

Քայլ ուրիշ որ և է ազգային պաշտօնի մէջ կրնան գործածուիլ:

Յօդ. 33. Եթէ Քաղաքական Ժողովոյ անդամներէն մէկը, առանց բանաւոր պատճառ իմացունելու գրով, երեք անգամ իրարու վրայ ներկայ չգտնուի, նոյն Ժողովոյ ատենապետի կողմէն անոր նամակ գրուելով՝ չգալուն պատճառը կը հարցուի: Եթէ պատասխան չ'առնուի, երկրորդ գրութեամբ իմաց կը տրուի իրեն որ՝ եթէ յաջորդ նիստին ալ ներկայ չ'գտնուի, իրրե հրաժարեալ պիտի համարուի. և եթէ դարձեալ չ'ներկայանայ, հրաժարականը տուած պիտի սեպուի:

Յօդ. 40. Երբ Քաղաքական Ժողովոյ հրաժարական տուող կամ ուրիշ պատճառաւ պակսող անդամոց թիւը երեքի հսոնի, անոնց տեղ ուրիշ անդամներ կ'ընտրուին Ընդհանուր Ժողովով: Բայց մինչև որ այս ընտրութիւնն ըլլայ, Քաղաքական Ժողովոյ մէջ բոլոր անդամոց մեծագոյն մասը կը փնտռուի:

Յօդ. 41. Քաղաքական Ժողովոյ պաշտօնն է Ազգային քաղաքական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը: Իւր պարտաւորութիւնքն են Ազգին բարեկարգութեան և յառաջդիմութեան մտադրութիւն և փոյթ ունենալ իր տեսչութեան տակ գտնուող Խորհրդոց կողմէ՝ մատուցուած ազգօգուտ առաջարկութիւնները լաւադրութեամբ քննել, և անոնց կարեորութիւնը յայտնուելէն ետքը՝ հաստատել կամ գործադրութեան արգելք ները ռառնալու ջանք ընել:

Յօդ. 42. Քաղաքական Ժողովը իրեն եկած գործերը ո՛ր Խորհրդոյ վերաբերեալ ըլլան՝ քննուելու համար ա՛յն Խորհրդոյն կը յանձնէ. և մինչև որ անոր

կարծիքը չ'առնուէ՝ չկրնար գործադրութեանը ձեռնարկել: Եւ թէպէտ կրնայ իրաւացի պատճառներով հերքել մէկ Խորհրդոյ բրած որոշումը, բայց ինքնին ուրիշ տնօրինութիւն չկրնար ընել նոյն նիւթիւն վրայ. և կը պարտաւորի դարձեալ նոյն Խորհրդոյն յանձնել գործը: Քաղաքական Ժողովը չր կրնար նաեւ փոխել կամ լուծել Ազգային Խորհուրդներէն մէկը, քանի որ չը տեսնէ զայն Սահմանադրութեան հիմնական սկզբանց հակառակ ընթացքին մէջ: Բայց երբ տեսնէ առնչ մէկը այսպիսի ընթացքի մէջ, առաջին անգամին՝ ռալադուութիւն կ'ազգէ նոյն Խորհրդոյ ատենապետէն, երկրորդ անգամին՝ անոր գրով ազգարարութիւններ ընելով՝ ի կանոնապահութիւն կը հրաւիրէ. յակ երրորդին՝ անգամներ կը փոխէ, միայն թէ այս մասին ունեցած պատճառները պիտի բացատրէ Ընդհանուր Ժողովոյ ներկայացնելու երկամեայ տեղեկագրին մէջ:

Յօդ. 43. Քաղաքական Ժողովը երբ իրեն եկած քաղաքական գործերէն կտրեոր խնդրոյ մը լուծումը իր ձեռնհասութենէն վեր գատէ, Ընդհանուր Ժողովոյն կը դիմէ:

2. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ ԿՈՂՄԷՆ ԿԱԶՄՈՒԱԾ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՔ ԵՒ ՀՈՒԱՐԱՐՁՈՒԹԻՒՆՔ

Յօդ. 44. Ուսումնական, տնտեսական և դատատանական գործոց և վանօրէից տեսչութեան համար չորս Խորհուրդ. և մասակարարութեան պաշտօնով՝ երեք Հոգարարութիւն պիտի հաստատուի Քաղաքական Ժողովոյ կողմէն: Այս Խորհրդոց և Հոգարարութեանց առաջինները երկու տարի պաշտօն կը վարեն.

4073-23

այն պայմանաւ որ ամեն տարեգլուխ կիսով չափ նորոգուին:

Դատաստանական խորհրդոյ նախագահը Կ. Պոլսոյ Պատրիարքի փոխանորդն է:

1. ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Յօդ. 45. Ուսումնական խորհուրդը եօթն ուսումնական աշխարհականներէ կը բաղկանայ:

Ուսումնական խորհուրդոյն պաշտօնն է՝ Հայոց Ազգին դաստիարակութեան և կրթութեան ընդհանուր տեսչութիւնը: Իր պարտաւորութիւնքն են Ազգային վարժարանաց բարեկարգութեանը հսկել, թէ՛ մասնաւոր եւ թէ՛ աղջիկ տղայոց դաստիարակութեանը հոգ տանելու նպատակաւ հաստատուած Ընկերութիւններուն խրախոյս տալ և ձեռնտու ըլլալ, խնայողական, դաստիարակներուն կացութիւնը լաւցունելու և ապագայն անդորրելու խնամ տանել, Ազգին մէջ յաջողակ և քաջամուտ դասատուներ հասցնելու, և դպրոցական դասագիրքեր պատրաստելու ջանք և փոյթ ունենալ:

Ուսումնական խորհուրդը Ազգային վարժարանաց մէջ ուսմունքներն լրացունող աշակերտաց վկայական կուտայ, ուսմանց դասագիրքերը կ'որոշէ, և տարեկան քննութիւնները կը կատարէ:

Իսկ կրօնական ուսմանց համար կրօնական ժողովին կը դիմէ, վասն զի այս ժողովը կ'որոշէ կրօնական գիտութեանց Դասագրքերը և դասատուները, քննութիւնները կ'ընէ և վկայականը կուտայ:

2. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Յօդ. 46. Տնտեսական խորհուրդը կը բաղկանայ եօթն տնտեսագէտ աշխարհականներէ, զորս Քաղաքական ժողովը կ'ընտրէ քուէից առաւելութեամբ:

Տնտեսական խորհրդոյն պաշտօնն է՝ Կ Պոլսոյ մէջ գտնուած Ազգային բոլոր հաստատութեանց և անոնց կայուածներուն մատակարարութեան ընդհանուր տեսչութիւնը: Իւր պարտաւորութիւնն է՝ նոյն հաստատութեանց բարեկարգութեանը անխոնջ հսկել ու հոգ տանել:

Տնտեսական խորհուրդը պէտք է հոգ տանի որ ամէն Ազգային կայուած օրինաւոր կայուածագիր ունենայ, թէ՛ Կ. Պոլսոյ և թէ՛ գաւառներուն մէջ գտնուած Ազգային անշարժ ստացուածոց կայուածագրերու օրինակները: Տնտեսական խորհրդոյ ձեռք ժողովուելով՝ Պատրիարքարանի ղեւանատան մէջ պիտի պահուին:

Ազգային որ և է կայուածոյ գնումն ու վաճառումը չկրնար տեղի ունենալ, առանց Տնտեսական խորհրդոյ գիտութեան. Քաղաքական ժողովոյ հաճութեան և Պատրիարքի կնքով հաստատութեան:

Այս տրամադրութեանց ուժովը Եկեղեցիներու միութեան ըստուած բանը վերցուած է Հայոց Ազգին համար:

Կ Պոլսոյ և չրջակայից մէջ՝ Ազգային որ և է շինութեանց կամ վերանորոգութեանց չկրնար ձեռնարկուիլ. տաւանց գիտութեան Տնտեսական խորհրդոյ, և հաճութեան Քաղաքական ժողովոյ:

Տնտեսական խորհուրդը Անգային ելեմտից, Կրտակայ և Հրեանդանոցի հոգաբարձութիւններուն նաև Քաղական խորհուրդներուն մատակարարութեանը վրայ հսկողութիւն պիտի ընէ. և անոնց ամէն մէկէն որտեալ ժամանակներ համար պահանջելով, Քաղաքական ժողովոյն պիտի հաղորդէ:

Տնտեսական խորհուրդը տարեգլխէն երկու ամիս առաջ՝ յետադայ տարւոյ մէջ ըլլալիք հասոյթի ու

ծախքը ելեմտից Հոգարարձութենէն ստուգուելով, հաշուեկշիռը պիտի պատրաստէ և Քաղաքական ժողովոյն ներկայացունէ :

3. ԴՍՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Յօդ. 47. Դատաստանական Խորհուրդը կը բաղկանայ ութ իրաւագէտ, և սովորական և քառասուն տարին լրացուցած անձերէ, որոց չորսը եկեղեցական և չորսը աշխարհական պիտի ըլլան :

Դատաստանական Խորհուրդոյ նախագահը Պատրիարքի փոխանորդն է, և անդամներուն ընդուն ալ Խառն ժողովոյ կողմէն կ'ընտրուին՝ քուէից առաւելութեամբ :

Դատաստանական Խորհրդոյ պաշտօնն է՝ ընտանեկան վէճերը լուծել, և Բ. Դրան կողմէն Պատրիարքարան յանձնուած դատերը՝ յանձնարարութեան համեմատ քննել և որոշել :

Երբ պատահի այնպիսի դատ մը զոր Դատաստանական Խորհուրդը իր ձեռնահասութենէն վեր դատէ ըստ պահանջման խնդրոյն կամ Կրօնական կամ Քաղաքական և կա՛ն Խառն ժողովոյն յանձնուելուն հարկաւորութիւնը կը գուցէ :

Եթէ Դատաստանական Խորհրդոյ մէջ որոշուած դատի մը դէմ օրդոքէ դատապարտեալը, խնդիրը վերըստին կը քննուի իրեալ ժողովներէն մէկուն մէջ՝ ո՛րուն որ կը վերաբերի :

4. ՎԱՆՔԵՐԻՑ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Յօդ. 48. Վանքերն Ազգին սեպական ստացուածքն ըլլալով Ազգին կը վերաբերի անոնց մատակարարութեան հասութից ու ծախուց ընդհանուր

տեսչութեան ու քննութեան իրաւունքը :

Ըստ որում հարկաւոր է որ ամէն Վանք իրեն համար յատուկ կանոններ ունենայ, Կեդրոնական Վարչութեան Կրօնական և Քաղաքական ժողովները Խառն ժողով կազմելով, Իւրաքանչիւր Վանքի Միւսարանութեան, նաեւ Վանօրէից Խորհուրդին կարծիքն առնելէ ետքը, պէտք եղած կանոնադրութիւնը կը պատրաստեն, և Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ հաստատել կուտան :

Սոյն կանոնադրութեանց հիմնական սկզբունքն են .

Ա. Իւրաքանչիւր Վանքի մասնաւոր մատակարարութիւնը իր Միւսարանութեան կը վերաբերի իսկ ամենուն վրայ ընդհանուր տեսչութիւն ընելու իրաւունքը Կեդրոնական Վարչութեան կը վերաբերի, որ կը զործադրէ Վանօրէից Խորհրդին ձեռօք :

Բ. Իւրաքանչիւր Վանքին վանահայրը իր Միւսարանութեան կողմէն կ'ընտրուի, և Կեդրոնական Վարչութեան Խառն ժողովոյ հաւանութեամբը Պատրիարքի ձեռօք կը հաստատուի :

Վանահայր ըլլալու անձը պէտք է որ երեսուն և հինգ տարին լրացուցած, և Օսմանեան Տէրութեան հպատակ վարդապետներէն ըլլայ :

Գ. Բոլոր Վանքերը Ազգին բարոյական զարգացմանը ծառայելու պարտաւոր են. ուստի ամէն մէկը իր կարողութեան չափով՝ ունենալու է Ընծայարան, Թանգարան, Տպարան, Հիւանդանոց և ասոնց պէս ուրիշ ազգօգուտ հաստատութիւններ :

Վանօրէից Խորհուրդը կը բաղկանայ եօթն անձերէ, զոր Քաղաքական ժողովը կ'ընտրէ քուէից առաւելութեամբ :

Վարորդից խորհուրդին պաշտօնն ու պարտաւորութիւնն է իւրաքանչիւր Վանքի Կանոնաց զործադրութեանը հսկել և վերառեցնելով, ընել, եկամուտներն ու հասոյթները ստուգել, և ծախքերը քննել ու կանոնաւորել:

Վանքից խորհուրդը կ'ընտրէ Վանականներուն մէջէն իւրաքանչիւր Վանքի մատակարարութեան պաշտօնին համար պէտք եղած անձինքը: Ասոնք Վանահօր նախագահութեամբ և իրենց Վանքին յատկացեալ կանոններու համաձայն Վանքը տնտեսելով, որոշեալ ժամանակներ՝ հաշուեհամար կուտան Վանքից խորհուրդին:

5. ԵԼԵԻՄՏԻՑ ՀՈԳԱՐԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 49. Ելեմտից Հոգարարածութիւնը կը ռազկանայ եօթն հաշուազէտ անձինքէ զոր Քաղաքական ժողովը կ'ընտրէ քուէից առաւելութեամբ:

Ելեմտից Հոգարարածութեան պաշտօնն է Ազգային Կեդրոնական Սնտուկին տնտեսութիւնն ու համարակալութիւնը:

Այս սնտուկին մօտքն են՝ Ազգային ընդհանուր տուրք, Կոստանդնուպօլսոյ Պատրիարքական Դիւանատան հասոյթը, և առանց մասնաւոր տեղ մը որոշելու Ազգին անուանը եղած կտակ կամ նուէր: Ելքն են՝ Պատրիարքարանի և դիւանատան սովորական ծախք, Կեդր. վարչութեան ձեռքը եղած Ազգ. հաստատութեանց և կարօտեալ թաղերու տրուելիք նպաստ, և զանազան ուրիշ պատահական ծախք:

Ելեմտից Հոգարարածութիւնը կը հաւաքէ ամէն այս հասոյթները, և իր ձեռքը կ'ըլլան յիշեալ ծախքերը. միշտ Տնտեսական խորհուրդին գիտութեամբ և Քաղաքական ժողովոյ հաւանութեամբ:

Ելեմտից Հոգարարածութիւնը պարտաւոր է իր տնտեսութեան լոնձնուած Ազգային սնտուկին հաշիւը

Տօմարակալութեան կանոնաւորագործել, և որոշեալ ժամանակներ հաշուեցուցակներ կայացնել Տնտեսական խորհուրդին, որ ստուգելով և վաւերացունելով կը հաղորդէ Քաղաքական ժողովոյն:

6. ԿՏԱԿԱՅ ՀՈԳԱՐԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 50. Կտակաց Հոգարարածութիւնը կը ռազկանայ եօթն անձինքէ, որոց երեքը եկեղեցական և չորս աշխարհական: Ասոն ժողովով կ'ընտրուին քուէից առաւելութեամբ:

Կտակաց Հոգարարածութեան պաշտօնն է՝ ազգային կտակաց տնօրինութիւնը: Իր պարտաւորութիւնն է՝ կտակաց օրինաւոր կերպիւ և կտակարարին նպատակին և դիտաւորութեանը համեմատ գործադրութեանը հսկել:

Կտակաց Հոգարարածութեան համար պէտք եղած մասնաւոր կանոնադրութիւնը՝ Ասոն ժողովը պիտի պատրաստէ Կտակաց Հոգարարածութեան և Տնտեսական խորհուրդին կարծիքն առնելով և Ընդհանուր ժողովը պիտի հաստատէ:

Կտակաց Հոգարարածութիւնը որոշեալ ժամանակներ իր պաշտօնին վերաբերեալ հաշիւներ պիտի ներկայացունէ Տնտեսական խորհուրդին, որ ստուգելով և վաւերացունելով պիտի հաղորդէ Քաղաքական ժողովոյն:

7. ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՅԻ ՀՈԳԱՐԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 51. Հիւանդանոցի Հոգարարածութիւնը կը ռազկանայ ինն անձինքէ, զոր Քաղաքական ժողովը կ'ընտրէ քուէից առաւելութեամբ: Ասոնց երկուքը վկայեալ րժիշկ պիտի ըլլան:

Հիւանդանոցի Հոգարարածութեան պաշտօնն է՝ Ազգային Հիւանդանոցը և անոր սեպհական կալուածներն ու եկամուտները տնտեսել, և անոնց հասոյթ

թովն ու Ողջային սնտուկին նպատուիւր մատակարարել զայն :

Այս հաստատութիւնը չորս շրջանակի բաժնուէլով, մէկը՝ աղքատիկ հիւանդները դարմանելու, երկրորդը՝ ծեր և անկար աղքատները պատուարելու, երրորդը՝ խելագարներ խնամելու, և չորրորդը՝ որր և անտուրունջ աղքատ դաստիարակելու պիտի յատկանան :

Այս շէնքին կարգադրութիւնն ու տնտեսութիւնը բժշկական և առողջապահիկ կանոնաց համեմատ պիտի տնօրինուի :

Հիւանդանոցի Հոգարարութիւնը այս հաստատութեան տնտեսութեան մասին՝ Տնտեսական Խորհուրդին և դաստիարակութեան մասին՝ Ուսումնական Խորհուրդին պատասխանատու է և սոյն Խորհրդոց որոշեալ ժամանակներ համար պիտի տայ իր գործողութեանց վրայ :

Է. ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ

Յօդ. 52. Թաղական Խորհուրդները կը բաղկանան ըստ տեղւոյն՝ հինգէն մինչև տասներկու անդամներէ :

Թաղական Խորհուրդին պաշտօնն է՝ թաղին ժողովուրդեան ազգային գործոց մատակարարութիւնը, եկեղեցւոյ և դպրատան Հոգարարութիւնը, աղքատաց խնամակալութիւնը, և ազգայնոց մէջ պատահած վէճերուն քննութիւնն ու խաղաղարարութիւնը :

Իր պարտաւորութիւնքն են՝ թաղին եկեղեցւոյ պայծառութեանը խնամ տանել, թաղին մէջ թէ՛ աղջիկ և թէ՛ մանչ տղայոց դաստիարակութեան համար՝ դպրատուներ հաստատելու ջանք ընել, և թաղին կարօտեալ ընտանեաց ձեռնտուութիւն ընել :

Յօդ. 53. Ամէն թող մէկ մէկ սնտուկ պիտի ունենայ՝ Թաղական Խորհուրդին տնօրէնութեանը տակ :

Այս կնտուկին մուտքն են՝ թաղին ժողովուրդ-

եան կողմէն տրուած թաղական տուրքը, եկեղեցւոյ և Դպրատան կալուածոց եկամուտները, եկեղեցւոյ հասոյթները, կտակաւ կամ ուրիշ կերպիւ եղած նըւէրները և այլն : Ելքն են՝ թաղին եկեղեցւոյն և դպրատանց ծախքն ու աղքատաց տրուելիք օգնութիւնները :

Ամէն Թաղական Խորհուրդ իր թաղին մէջ եղած ծննդոց, ամուսնութեանց և վախճանմանց արձանագրութիւնը պիտի ընէ կանոնաւոր կերպով մասնաւոր Տումարի մը :

Յօդ. 54. Թաղական Խորհուրդները՝ իրենց պաշտօնին վերաբերեալ գործոց մէջ Տեսուչ Խորհուրդներուն հետ ուղղակի յարաբերութիւն ունին : այսինքն՝ դպրատանց համար՝ Ուսումնական Խորհուրդին հետ, տնտեսական և դրամական գործոց համար՝ Տնտեսական Խորհուրդին հետ, դատի վերաբերեալ գործոց համար՝ Դատաստանական Խորհուրդին հետ, եւ ասոնց ամէն մէկին որոշեալ ժամանակներ համար պիտի տան իւրաքանչիւրին վերաբերեալ գործոց վրայ :

Յօդ. 55. Իւրաքանչիւր Թաղական Խորհուրդ իր թաղին ժողովուրդեան կողմէն կ'ընտրուի :

Ամէն աղջային անհատ որ քսան և հինգ տարին լրացուցած է և և ըստ ՅՂԻԷ յօդուածոյ Սահմանադրութեան՝ ընտրողութեան իրաւունքէն դատաստանապէս զրկուած չէ, իրաւունք ունի մասնակից ըլլալ ընտրութեան Թաղական Խորհուրդի անդամոց :

Յօդ. 56. Թաղական Խորհրդոց պարտաւորութիւնն ու ընթացքը սահմանելու համար պէտք եղած Կանոնադրութիւնը Կրօնական և Քաղաքական Ժողովներուն ձեռօք պիտի չինուի :

Թաղական Խորհրդոց անդամներուն պաշտօնը չորս

տարի կը տեւէ. հինգեորդ տարւոյն ս'իրը կը նորդ-
ուին, և անմիջապէս վերընտրելի են:

Ը. ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ
ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊՈՐՏԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. — 57 Ազգային Ընդհանուր Ժողովը հարիւր
քառասուն երեսփոխաններէ կը բաղկանայ որոնց՝

Ա. Մէկ եօթներորդ մասը, այսինքն քսանը, Ե-
կեղեցական երեսփոխանք են, զոր Կոստանդնուպոլ-
սոյ մէջ գտնուող Եկեղեցականք կ'ընտրեն:

Բ. Երկու եօթներորդ մասը, այսինքն քառասունը
գաւառներէն գալիք Ազգային երեսփոխանք են:

Գ. Չորս եօթներորդ մասը, այսինքն ութսունը,
Կոստանդնուպոլսոյ Թաղերէն ընտրուած երեսփոխանք
են:

Յօդ. 58. Կրօնական և Քաղաքական Ժողովոց
անդամները Ընդհանուր Ժողովին ներկայ կը գտնու-
ւին, բայց եթէ երեսփոխան ընտրուած չեն՝ Ընդհանուր
Ժողովին մէջ քուէ չուեն:

Յօդ. 59 Ընդհանուր Ժողովը նիստի կրնար ընել՝
մինչև որ անդամոց մեծագոյն մասը՝ այսինքն՝ գոնէ
եօթանասունումէկ հոգի ներկայ չըլլայ:

Յօդ. 60. Ընդհանուր Ժողովին պաշտօնն է՝
Պատրիարքը, Կաթողիկոսը և ազգին ղլխաւոր պաշ-
տօնատարները, և Կրօնական ու Քաղաքական Ժողո-
վոց անդամները ընտրել, Ազգային Ժողովոց վարչու-
թեանը հսկողութիւն ընել, սոյն Ժողովներուն վերա-
բերեալ՝ բայց իրենց ձեռնհասութենէն վեր համարուած
գործերը որոշել և վճել, և Ազգային Սահմանադրու-
թիւնը անխախտ պահել:

Յօդ. 61. Ընդհանուր Ժողովը կը դումարուի՝

Ա. Ըստ վաղեմի սովորութեան ամէն երկու
տարին անգամ մը՝ Ապրիլ ամսոյն վերջերը, Ազգային
վարչութեան երկամեայ ընթացքին տեղեկագիրը մը-
տիկ ընելու, և ելմտական պարտօնակալաց ձեռք
ժողովուած և ծախս եղած դումարներուն ընդհանուր
հաշիւը տեսնելու և քննելու, Կրօնական և Քաղաքա-
կան Ժողովոց բոլոր անդամները փոխելով՝ ուրիշներ
ընտրելու, և յետագայ երկու տարուան մէջ Ազգային
տուրքը ինչպէս տնօրինուելիք սահմանելու համար:

Սոյն երկ-տարեկան Ժողովը սկսած օրէն մինչև
երկու ամիս տեւելով իր նիստերը կը վերջացունէ:

Ընդհանուր Ժողովոյ այս նիստերուն մէջ՝ միան-
գամայն Ազգային վարչութեան Ժողովներուն անդամ
գտնուող երեսփոխանները ամէն խնդրոյ վրայ կրնան
խօսիլ, բայց տուրքի և ընտրութեան խնդիրներէն զատ՝
ուրիշ խնդիրներուն մէջ չեն կրնար քուէ տալ:

Բ. Կաթողիկոսի ընտրութեան ժամանակից ըլլալու
համար:

Գ. Կոնստանդնուպոլսոյ և Երուսաղէմի Պատրի-
արքաները ընտրելու համար:

Դ. Կրօնական և Քաղաքական Ժողովոց մէջ, Կամ
պատրիարքին ու Ժողովոց մէջ պատահած անհամա-
ձայնութիւնը բառնալու համար: Սոյն պարագայից
մէջ՝ անհամաձայնութեան հետեւեալ եղող կողմերը Ընդ-
հանուր Ժողովոյ մէջ խօսք միայն ունին և ո'չ քուէ:

Ե. Ազգային Սահմանադրութեան վերաքննու-
թեանը համար:

Նւ վերջապէս այնպիսի խնդիրներու համար որոց
վրայ որոշում տալը Ընդհանուր Ժողովոյն կը վերա-
բերի:

Ակայն այս տեսակ արտաքոյ կարգի նիստե-

րուն տեղի ունենալէն առաջ՝ Ընդհանուր ժողովոյ գումարման պատճառը Պատրիարքարանի կողմէն Բարձրագոյն Դրան իմաց տրուելով, անոր հաճութիւնը կ'առնուի:

Յօդ. 62. Պատրիարքը կը գումարէ Ընդհանուր ժողովը, Կրօնական և Քաղաքական ժողովոց մէկուն համահաճութեամբը, և կամ նոյն իսկ Ընդհանուր ժողովոյ անդամոց մեծագոյն մասին խնդրանքը: Միայն թէ այս կերպ արտաքոյ կարգի ժողով գումարելէն առաջ՝ գումարման պատճառը Բարձրագոյն Դրան իմաց տրուելով, անոր հաճութիւնը առնուի հարկ է:

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒՆԱՆԱՅ

Յօդ. 63. Կոստանդնուպոլսոյ մէջ գտնուող բոլոր Եկեղեցականք՝ Պատրիարքի հաւելրանօք ապրիլ ամսոյ վերջը որոշեալ տեղ մը կը գումարուին, և քաղաքի քուէարկութեամբ ու քուէից րացարձակ առաւելութեամբ Ազգային Ընդհանուր ժողովոյ Եկեղեցական անդամները կ'ընտրեն, թէ՛ Եպիսկոպոսներէն, թէ՛ Վարդապետներէն և թէ՛ Քահանաներէն. բայց պէ՛տք է որ ընտրելիք՝ դուրսերը պաշտօն չ'ունենան, և հասակաւ երեսուն տարին լրացուցած, և դո՛նէ հինգ տարի առաջ ձեռնադրուած ըլլան, և ո՛ր և է դատաստանի տակ չ'գտնուին:

Յօդ. 64. Եկեղեցական Երեսփոխանաց պաշտօնը տասն տարի կը տեւէ. և երկու տարին անգամ մը՝ հինգերորդ մասը փոխուելով կը նորոգուի: Այս հինգերորդ մասը առաջին ութ տարիներուն մէջ՝ վիճակաւ պիտի որոշուի և հանուի, և թէ՛ վիճակաւ ելած և թէ՛ տասնամեայ պաշտօնը լրացուցած անդամները

անմիջապէս վերընտրելի են:

ԸՆՐՈՒԹԻՒՆ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆ ԵՐԵՍՓՈՒՆԱՆԱՅ

Ա. ԸՆՏՐՈՂՈՒՅԵԱՆ ԵՒ ԸՆՏՐԵԼՈՒՅԵԱՆ ԱՅԱՅԻՆԱՆԸ

Յօդ. 65. Ընտրողական իրաւանց հիմն կը բռնուին՝ Ազգային տուրքը, և անձնական արժանիքը:

Ազգային տուրքը ընտրողութեան իրաւունք տալու համար, պէտք է որ ընտրողը տարին դո՛նէ եօթանասուն ու հինգ դուրուշ ընդհանուր տուրք վճարէ:

Ընտրողութեան անձնական արժանիք իրաւունք ունեցողներն են՝ Արքունի գիւաններուն Տէրութեան ուրիշ պաշտօններուն մէջ գտնուողները՝ վկայեալ բժիշկները, օգտակար գրքերու հեղինակները, դպրատանց ուսուցիչները, և ազգին օգտակար ծառայութիւններ մատուցած անձինք:

Յօդ. 66. Ընտրողութեան իրաւունք ունին քրտան ու հինգ տարին լրացուցած անձինք. սակայն ընտրողք հարկ է որ Օսմանեան Տէրութեան հպատակ ըլլան:

Յօդ. 67. Ընտրելու իրաւունքէն դատաստանապէս զրկեալ են հետեւեալ չորս դաս անձինքը:

Ա. Քրէական յանցանք դատապարտեալները, որոնք ըստ պատժական օրինաց Տէրութեան՝ քաղաքականապէս մեռեալ կը համարուին:

Բ. Ազգային գործոց մատակարարութեանը մէջ նենգութեամբ բռնուած, և Ազգային ժողովներէն մէկուն կողմէն դատապարտուած անձինք, որոց համար մար Ազգային գործերու մէջ չը գործածուելը վճռուած ըլլայ դատող ժողովին կողմէն:

Գ. Տէրութեան դատարաններուն կողմէն զգա-

տացուցիչ պատժ կրողները, որոց պատժի պայմանամբը դեռ յուրացած չէ:

Դ. Խեղագարութեան պատճառաւ անբաւական դատաւարները, որոց կատարելապէս առողջայեալ ըլլալը օրինաւոր կերպիւ հաստատուած չ'ըլլայ:

Յօդ. 68. Ընտրելի են Ազգին այն ամէն անհատները, որոնք երեսուն տարին յոսցուցած ըլլալով, Օսմանեան հպատակ, Տէրութեան օրինացը տեղեակ, և Ազգային գործոց հմուտ են, և ընտրողութեան իրաւունքէն ըստ 67րդ յօդուածոյ զրկուած չեն:

Բայց Կոստանդնուպօլսոյ Թաղերուն կողմէն ընտրուելիք ութսուն երեսփոխանաց գոնէ եօթը՝ աստիճանաւոր անձինք ըլլալու են:

Բ. Եղանակ ընտրութեան

Յօդ. 69. Կոստանդնուպօլսոյ Թաղերէն և գաւառներէն ընտրուելիք երեսփոխանաց բաշխման ցուցակը շինելու համար, ամէն երկու տարին փետրուար ամսոյ սկիզբը՝ Ազգային Կրօնական և Քաղաքական Ժողովները, Տեսուչ Խորհուրդոյ Ատենապետներուն հետ մեկտեղելով համախորհուրդ ժողով կը կազմեն, և Պատրիարքական Դիւանատան ընդհանուր Ազգահամարին նայելով, ամէն մէկ Թաղին ու գաւառին կողմէն քանի՜ երեսփոխան ընտրուելիքը կ'որոշեն, Պօլսոյ Թաղերուն համար՝ ընտրողաց թիւը, և գաւառներուն համար բնակչաց թիւը հիմըն բռնելով: Եւ այս կերպով շինուած ցուցակին համեմատ՝ իւրաքանչիւր Թաղի և գաւառի տալու երեսփոխանաց թիւը Պատրիարքի ձեռք անոնց կը ծանուցանեն:

Երեսփոխանաց պաշտօնը տասն տարի կը տեւէ. և երկու տարին անգամ մը՝ թէ՛ Կոստանդնուպօլսոյ

Թաղերէն և թէ՛ գաւառներէն ընտրուած Ազգային երեսփոխաններուն հինգերորդ մասը կը փոխուի և կը նորոգուի. այս հինգերորդ մասին ընտրութիւնը պիտի կատարուի ամէն երկու տարին անգամ մը, թէ՛ Թաղերուն և թէ՛ գաւառներուն կողմէն, մէջերին փոխութեան կտրոց պահելով:

Այս փոփոխանի կարգը առաջին ութ տարին երուն մէջ՝ վիճակաւ պիտի որոշուի. սա՛ պայմանաւոր եթէ Թաղի մը ընտրողները և կամ գաւառի մը բնակչեաց թիւը աւելցած կամ պակսած է, ա՛յն Թաղին կամ գաւառին տալու երեսփոխանաց թիւն ալ համեմատութեամբ պիտի աւելնայ կամ պակսի:

Վախճանեալ կամ հրաժարեալ երեսփոխանաց օնդ ընտրուելիք անձինքն ալ՝ ամէն տարի տարեգլխէն երկու ամիս առաջ պէ՛տք է ընտրուին:

Թաղական երեսփոխանները Կոստանդնուպօլսոյ Թաղերուն բնակչաց կողմէն պիտի ընտրուին: Իսկ գաւառական երեսփոխանները իւրաքանչիւր գաւառին Ընդհանուր Ժողովոյ կողմէն պիտի ընտրուին:

Յօդ. 70. Թէ՛ Պօլսոյ Թաղերէն և թէ՛ գաւառներէն ուղուած երեսփոխանները՝ հարկ չէ՛ որ ընտրող Թաղին կամ գաւառին բնակիչներէն ըլլան բաւական է որ Կոստանդնուպօլսոյ մէջ բնակին, իրենց ներկայացուցած Թաղին կամ գաւառին ազգային գործոցը հմուտ ըլլան, և ազդասիրութեամբ, ուղղութեամբ, և արդարախոհութեամբ՝ ընտրողաց յարգն ու համարումը ստացած անձինք ըլլան:

Ազգային երեսփոխանները ո՛չ թէ զիրենք ընտրող Թաղին կամ գաւառին երեսփոխանները կը համարուին Ընդհանուր Ժողովոյ մէջ, այլ ազգին երեսփոխաններն են՝ համազօր իշխանութեամբ:

Յօդ. 71. Երկու տարին անգամ մը Պոլոյ թաղերուն կողմէն ընտրուելիք Երեսփոխանաց հինգերորդ մասին համար՝ Պատրիարքը փեարուար ամսոյ մէջ ընտրող թաղերուն ամէն մէկուն կը ծանուցանէ քանի՛ Երեսփոխան ընտրելիք՝ ընտրողութեան և ընտրութեան պայմաններն ալ յիշեցունելով։

Այս ծանուցման վրայ՝ Թաղական Խորհուրդները Երեսփոխանաց ընտրութեանը կը ձեռնարկեն։ Բայց ընտրական գործողութեանց համար թաղին քարոզիչը՝ կամ անոր չը գտնուած ժամանակը՝ Աւագորէցը նախագահութիւն կ'ընէ, և թաղին բնակիչներէն երեքէն մինչև վեց պատուաւոր անձինք Թաղական Խորհուրդին վրայ կ'աւելցուին։

Այս կերպով կազմուած Ընտրողական Ժողովներուն ամէն մէկը՝ իր թաղին մէջ ընտրողութեան իրաւունք ունեցողներն ստուգելով, այրուրենի կարգաւ ընտրողաց ցանկ մը կը պատրաստէ, և ութ օր բաց մնալու պայմանաւ Թաղական Խորհրդարանի մէջ կ'ախել կուտայ։

Ընտրողական Ժողովը Ընտրողաց որոշումը դիւրացնելու համար՝ ուզուած Երեսփոխաններուն թիւէն եռապատիկ աւելի ընտրելիաց ցուցակ մըն ալ պատրաստէ, և այն ալ կ'ախել կուտայ Խորհրդարանին մէջ։ Սակայն ընտրողք ամենեւին պարտաւորեալ չեն ընտրելիաց ցուցակին հետեւելու։

Գաւառներուն մէջ ալ՝ գաւառական Ընդհանուր Ժողովոց անդամները միեւնոյն կերպով կ'ընտրուին։

Գ. Քուէարկութիւն

Յօդ. 72. Ընտրողաց ցանկին բացուելէն չաքաթ մը ետքը՝ կիւրակէ առաւօտ, ժամերգութեան աւարտումէն ետքը, Թաղական Խորհրդարանի մէջ քուէար-

կութեան կ'սկսուի սապէս.

Թաղական Խորհրդոյ նախագահը՝ ընտրողաց ցանկը ձեռքն առած կարգաւ կը կանչէ ընտրողները, որք ընտրողաց ցանկին մէջ՝ իրենց անուան առջև ստորագրելէն վերջը, քանի՛ Երեսփոխան ուզուած է նէ՛ ախքան անձա՛յց անուն թուղթի մը վրայ կը գրեն վերէն՝ ի վար կարգաւ, և ամէն մէկ անուան առջև մականուն, բնակութիւն և արուեստ նշանակելով՝ թուղթը կը ծալեն, և յատկապէս պատրաստուած քուէատուփին մէջ կը ձգեն։ Իսկ եթէ ընտրողք պատճառաւ իւրիք չը կրնան գալ Խորհրդարան՝ ստորագրեալ նամակաւ մը քուէին կ'ուղարկեն։

Յօդ. 73. Քուէարկութիւնը գաղտնի է. ուստի պէտք է որ քուէարկութեան առանձին գրեն իրենց քուէթուղթը, որպէս զի ուրիշ մը չը կրնայ տեսնել զրաւ անունները։

Յօդ. 74. Քուէարկութիւնը սկսած օրը պէտք է լմնայ։ Ընտրողներէն ո՛վ որ իր քուէն նոյն օրը չը ներկայացունէ, ետքը բողոքելու իրաւունք չունի։

Յօդ. 75. Ոչ ոք պիտի կարենայ միանգամայն երկու թաղի մէջ քուէ տալ։

Յօդ. 76. Ընտրութեան մասին միացեալ թաղերը և թեմերը՝ եթէ իրարու մօտ ըլլան, ընտրողները մէկ տեղ ժողովուելով քուէարկութիւն կ'ընեն։ Իսկ եթէ իրարմէ հեռի ըլլան՝ իւրաքանչիւր թաղ կամ թեմ զատ քուէարկութիւն կ'ընէ, և ետքը երկու կողման քուէարկութեանց արդիւնքը կը միացնեն։

Յօդ. 77. Քուէարկութիւնը կատարուելէն ետքը, նոյն օրը միեւնոյն նիստի մէջ՝ Թաղական Խորհուրդին առջև քուէտուփը կը բացուի. և այս բանիս համար որոշուած Քննիչները քուէներն համրելով, քը-

ւէտարկուաց թուոյն հետ կը ռազդատեն:

Եթէ տարբերութիւն գտնուի, և Թաղական Խորհուրդը խարդախութեան կասկած ունենայ, մինչև առաջիկայ կիրակի՝ միւս օր մը նորէն քուէարկութիւն ընել կ'որոշուի:

Նմանապէս՝ եթէ ազուած Երեսփոխանաց թիւը առաջին անգամին չը լցուի, մնացածին համար երկրորդ անգամ քուէարկութիւն կ'ըլլայ միւս օր մը:

Յօդ. 78. Եթէ պատահի որ քուէարկուներէն մէկը պէտք եղածէն աւելի թուով անուէն գրած ըլլայ իր քուէթուղթին մէջ, նոյն թիւէն վերջը եկած անունները անընդունելի են. նմանապէս անվաւեր կը համարուին այն քուէթուղթերը՝ որոց մէջ գտնուած անունները վերէն ի վար կարգաւ դրուած չեն:

Յօդ. 79. Քուէարկուաց թուոյն կէսէն աւելի քուէ ստացողներուն մէջէն՝ առաւելագոյն քուէ ստացող անձինք՝ Երեսփոխան ընտրուած են. եւ եթէ երկու անձանց հաւասար քուէ տրուած ըլլայ, երկուսոնը ընտրեալ է:

Յօդ. 80. Եթէ առաջին անգամ քուարկութեամբ առաւելութիւն չ'ստացուի, Թաղական Խորհուրդը կը ծանուցանէ առաւելագոյն քուէ ստացող երկու անձանց անունները. և երկրորդ քուէարկութիւնը օրինաւորապէս այն երկու անունաց վրայ կ'ըլլայ:

Յօդ. 81. Ամէն Թաղական Խորհուրդ՝ իր թաղէն ընտրուած Երեսփոխանաց անունները Պատրիարքին կը ներկայացունէ մասնաւոր տեղեկագրով մը, որուն մէջ պէտք է ճշգիւ նշանակուած ըլլայ ընտրեալներուն անունը, մականունը, բնակութիւնը, արհեստը, և քուէարկութեան բոլոր պարագաները:

Պատրիարքը այս տեղեկագրերը կը ներկայացունէ Քաղաքական Ժողովին, որ զանոնք քննելով կ'ըս-

տուղէ Երեսփոխանաց ընտրելութեան պայմաններու:

Այսպէս ստուգուելէն ետքը, Պատրիարքը պաշտօնական կերպիւ կը ծանուցանէ Երեսփոխանաց ամէն մէկուն, ըստ օրինի ընտրութիւնը, և կը հրաւիրէ զանոնք Ընդհանուր Ժողովոյ ատեան կազմել որոշեալ օր մը:

Յօդ. 82. Ընդհանուր Ժողովը իր առաջին նիստին մէջ՝ Քաղաքական Ժողովին քննած տեղեկագրերը մտիկ ընելով եղած ընտրութիւնները և Երեսփոխանաց իշխանութիւնը կը վաւերացունէ, որով Ընդհանուր Ժողովը ըստ օրինի կազմուած կ'ըլլայ:

Ընդհանուր Ժողով կրնայ զուգարուիլ, երբ Կոստանդնուպոլսոյ Երեսփոխանաց մեծագոյն մասը ընտրուած ըլլայ, առանց սպասելու գաւառական Երեսփոխանաց ընտրութեան վախճանին՝ որոց լուրը մէկ կողմէն Կոստանդնուպոլսոյ հասնելու վրայ կ'ըլլայ:

Յօդ. 83. Եթէ մէկը քանի մը թաղերու կամ գաւառներու կողմէն ընտրուած ըլլայ, ինք կ'որոշէ ո՞ր թաղին կամ ո՞ր գաւառին Երեսփոխանութիւնն ընդունիլը. և եթէ ինք չ'ուղէ որոշել, Ընդհանուր Ժողովը վիճակաւ կ'որոշէ:

Յօդ. 84. Երեսփոխանաց անունն ցուցակը Ընդհանուր Ժողովոյ արահին մէջ կախուած պիտի մնայ՝ արուբենի կարգաւ չ'ինոճած. և իւրաքանչիւր անունան առջև պիտի նշանակուի հրաժարում, վախճանում և այլ ինչ որ պատահի: Այս ցուցակը երկու տարի անգամ մը պիտի նորոգուի:

Գ Լ ՈՒՒ Բ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՆՈՆՔ ԺՈՂՈՎԱՅ ԵՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴՈՑ

Յօդ. 85. Ամէն Ժողով և Խորհուրդ պիտի ունենայ ատենական Դիւան մը, որ կը բաղկանայ մէկ

ատենապետէ, մէկ Ատենադպրէ, և երբեմն նաև Ատենապետի և ատենադպրի փոխանորդներէ, Աստուգամէնն այ հարկաւ ժողովոյ անդամներէն պիտի ըլլան:

Ատենական զիւանոր տային անգամ մը կը նոսրոգուի, և անդամներն անմիջապէս վերընտրելի են:

Յօդ. 86. Առանց մեծադոյն ժասի ներկայութեան Ատենան չը կրնար կազմուիլ:

Յօդ. 87. Խնդիր մը լաւ քննուելէն և անոր վրայ ներկայ ժողովականաց կառծիքը հասկցուելէն վերջը, քուէի կը գրուի և ձայնից առաւելութեամբ որոշում կը տրուի: Երբ ձայնից հաւասարութիւն պատահի եթէ Նախագահը ներկայ է՝ անոր կարծեաց կողմը կը հակի որոշումը, եթէ ո՛չ՝ Ատենապետին կողմը:

Յօդ. 88. Խառն ժողովոյ մէջ քննուած որ և է խնդրոյ որոշում տրուելու համար, պէտք է որ երկու ժողովները զատ քուէարկութիւն ընեն: Երբ երկուքին այ մեծագոյն մասը միեւնոյն որոշումին ըրած ըլլայ, խնդիրը լուծուած է իսկ եթէ որոշումին աւարտէր ըլլայ, կարծեաց անհամաձայնութիւն կը համարուի, և հետեւաբար խնդրոյն որոշումը Ընդհանուր ժողովին կը ձգուի:

Խառն ժողովը օրինաւորապէս գումարուած համարուելու համար պէտք է որ ժողովոց երկուքին ալ մեծագոյն մասը ներկայ գտնուին:

Յօդ. 89. Ընդհանուր ժողով գումարուելէն գոնէ վեց օր առաջ՝ պէտք է որ Պատրիարքարանի կողմէն հրաւիրանաց գրեթէ լուրջորկուին անդամներուն:

Գ Լ Ո Ւ Խ Գ.

Ո.ԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՐՔ

Յօդ. 90. Ամէն Ազգային անհատ՝ որ չափահաս է և վաստակ ու չահու տէր, պարտական է տրօք

մասնակից ըլլալ ազգային ծախուց:

Այս տուրքը տարեկան է. և ըաշխման հիմն կը բռնուի իւրաքանչիւր անհատի կարողութիւնը:

Յօդ. 91. Ազգային տուրքը երկու տեսակ է. մէկը ընդհանուր՝ որ ընդհանուր ծախուց յատկացեալ է, և կը հաւաքուի Պատրիարքարանի կողմէն, Ազգային կեդրոնական անտուկին համար, և միւսը մասնաւոր՝ որ իւրաքանչիւր Թաղի մասնաւոր ծախուց յատկացեալ է և կը հաւաքուի Թաղական Խորհրդոց կողմէն, Թաղական անտուկներուն համար:

Յօդ. 92. Կոստանդնուպոլսոյ մէջ ընդհանուր տուրքի ըաշխման և հաւաքման եղանակը՝ Գաղաքական Ժողովին մէջ կ'որոշուի, և Ընդհանուր ժողովով կը հաստատուի իսկ մասնաւոր տուրքը՝ ամէն Թաղ իւրիւր հոգեւոր մէջ կ'որոշէ և կը հաստատէ:

Այնպէս կը տնօրինուին նաև գաւառներուն մէջ Գաւառական Ընդհանուր տուրքն ու Թաղական մասնաւոր տուրքը:

Յօդ. 93. Գաւառներու կողմէն Ազգային Պատրիարքարանի անտուկին տրուելու մինչև ցարդ սովորութիւն եղած տուրքին ըաշխման և հաւաքման եղանակը՝ Ընդհանուր ժողովը պիտի որոշէ, և Բարձրագոյն Դրան հանձնութեամբը պիտի գործադրուի:

Գ Լ Ո Ւ Խ Դ.

ԶԳԱՅԻՆ ԳԱԻԱՌԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Յօդ. 94. Առաջնորդը Գաւառական ժողովոյ Նախագահն է, և անոնց գործադիր իշխանութիւնը կը վարէ:

Իր պարտաւորութիւնն է գաւառին մէջ Ազգային Սահմանադրութեան գործադրութեանը հսկել:

Յօդ. 95. Առաջնորդը չի պիտի կարենայ վանքերուն մէջ ընակութիւն հաստատելով՝ պաշտօնին տեղէն հեռանալ. այլ ցաւառին զլիաւոր քաղաքին մէջ ազգային Առաջնորդարանը պիտի բնակի, ուր կը գումարուին և Գաւառական ժողովները:

Երբ Առաջնորդը մը միանգամայն և վանահայր ըլլայ, եթէ վանքը միայն մէկ օրուան ճամբայ հեռի է Առաջնորդանիստ քաղաքէն՝ կրնայ երկու պաշտօնայ մէկտեղ վարել երբեմն երբեմն վանքի այցելութիւն ընելով: Բայց եթէ հեռաւորութիւնը օրուան մը ճանապարհէ աւելի ըլլայ, պէտք է որ վանքին մէջ իրեն փոխանորդ կարգելով, ինք քաղաք բնակի: Սակայն հարկ եղած ժամանակը իր վիճակին ամէն կողմը այցելութեան կրնայ երթալ:

Յօդ. 96. Կոստանդնուպօլսոյ մէջ եղածին նման՝ Գաւառներուն մէջ ալ ամէն թաղ պիտի ունենայ ԹԱՂԱԿԱՆ, ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԺՐ, ԹԱՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ ԺՐ, և ԹԱՂԱԿԱՆ, ԴԻԻԱՆԱՏՈՒՆ մը:

Նմանապէս առաջնորդանիստ քաղաքին մէջ պիտի հաստատուին ԿՐԾՆԱԿԱՆ, և ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎներ: Եւ Քաղաքական ժողովին տնօրէնութեանը տակ ԳԱԻԱՌԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ մը:

Նաև Առաջնորդարանի մէջ ԳԱԻԱՌԱԿԱՆ, ԴԻԻԱՆԱՏՈՒՆ մը հաստատուելով, Առաջնորդական վիճակին բոլոր ժողովուրդոց թաղական Ազգահամարի տուժարները հոն պիտի ժողովուին և Գաւառական ընդհանուր Ազգահամար պիտի կազմուի:

Յօդ. 97. Առաջնորդի ընտրութիւնը՝ նոյն և նման Պատրիարքի ընտրութեան Գաւառական Ընդհանուր ժողովով կ'ըլլայ, և ընտրութեան տեղեկագիրը անդուշտ Խառն ժողովոյ միջոցաւ Պատրիարքին կ'ուղարկուի: Պատրիարքը Կեդր. վարչութեան

Խառն ժողովոյ համահաճութեամբ կ'անուանէ զԱռաջնորդը, և Բարձրագոյն Դրան իմաց տալով պաշտօնական հրամանագիրը կ'ընդունի:

Յօդ. 98. Գաւառական ժողովները Կեդրոնական վարչութեան ժողովներուն վերաբերեալ տրամադրութեանց համեմատ պիտի կազմուին, և պաշտօններն ու պարտաւորութիւններն նոյն և նման են:

Բայց Գաւառական ժողովներուն անդամոց թիւը՝ իւրաքանչիւր վիճակի համար միանգամ պիտի սահմանուի, ամէն մէկ գաւառի բնակչաց թուոյն համեմատութեամբ:

Մինչև որ Ազգային տուրքը գաւառներուն մէջ օրինաւոր կերպիւ հաստատուի, Տէրութեան առջին և երկրորդ աստիճանի տուրք տուող անձինք միայն պիտի ընտրեն Գաւառական Ընդհանուր ժողովաց անդամները: Եւ այս ժողովներուն կազմութեան կերպը՝ իւրաքանչիւր վիճակի բնակչաց թուոյն նայելով. Կեդրոնական վարչութիւնը պիտի որոշէ, Առաջնորդաց հետ խորհրդակցելով:

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե.

ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Յօդ. 99. Ազգային Սահմանադրութեան հիմնական սկզբունքը անփոփոխելի են: Բայց երբ փորձառութեամբ՝ ինչ ինչ տրամադրութեանց փոփոխութիւնը հարկաւոր դատուի Ընդհանուր ժողովը՝ Սահմանադրութեան հաստատութենէն հինգ տարի ետքը՝ վերաքննութեան Յանձնաժողով մը կը կազմէ, Կրօնական և Քաղաքական ժողովներէն երեքական անդամ, չորս Տեսուչ Խորհուրդներէն երկերկու անդամ, և ասոնցմէ զատ Ընդհանուր ժողովոյ մէջէն կամ դուրսէն

վեց հոգի, ընդամենը քսան անդամ ընտրելով: Այս
Յանձնաժողովը կը սահմանէ հարկաւոր դատուած փո-
փոխութիւնները, որ Ընդհանուր ժողովը վաւերացը-
նելէն ետքը, Բարձրագոյն Դրան կը ներկայացուին.
և Կայսերական հրամանին համեմատ կը գործադրուին:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0218026

57.072

ԾԱԾԼՈՅ ՅԵԿ

ՀՐԱՀԱՆԳՔ ԵՒ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐՔ

ԱԶԳ. ՍԱՀԺԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԳԻՆ 15 Ս. Դ.

Հասցե՝
VARTAN KÉVORKIAN, Rue Patriarcat No.3
BEYROUTH (Rép. Libanaise)